

Övertorneå kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn av Svanstein skola Diamanten i Övertorneå kommun

Skolinspektionens beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Övertorneå kommun anmärkningar. Övertorneå kommun ska senast den **9 augusti 2022** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen på adress skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se

Undervisning och lärande

Skolinspektionen konstaterar att Övertorneå kommun inte uppfyller författningskraven avseende att undervisningen i engelska för årskurserna 8 och 9 är strukturerad och utgår från samt omfattar målen i läroplanen. (10 kap. 8 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185), Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 5. Kursplanen i engelska)

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Övertorneå kommun inte uppfyller författningskraven avseende arbetet med extra anpassningar när det gäller dokumentation och utvärdering av dessa. (3 kap. 5 § och 10 kap. 12–13 §§ skollagen; Förordning (Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg, 2.8 Rektorns ansvar)

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen konstaterar att Övertorneå kommun inte uppfyller författningskraven avseende beslut om betyg, då det förekommer att betygskatalogen inte signeras av den eller de lärare som har beslutat om betygen. (3 kap. 14 och 16 §§ skollagen; 6 kap. 10 §§ skolförordningen samt Skolverkets föreskrifter om betygskatalog (SKOLFS 2011:123)

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Övertorneå kommun inte uppfyller författningskraven avseende den skyldighet som skolan har att anmäla fall av kränkningar till rektor och till huvudmannen. (6 kap. 6, 8, 10 §§ skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar.)

Med anledning av den rådande situationen med covid-19

I dagsläget är många skolor starkt påverkade med anledning av covid-19. Skolinspektionen har i detta beslut satt uppföljningstiden med hänsyn till rådande omständigheter. Om du som huvudman behöver längre uppföljningstid kontakta Skolinspektionen för prövning.

Om ärendet

Skolinspektionen har genomfört en tillsyn av Svansteins skola Diamanten i syfte att kontrollera att Övertorneå kommun uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter som gäller för verksamheten. Tillsynen har fokuserat på områdena *Undervisning och lärande*, *Extra anpassningar och särskilt stöd*, *Bedömning och betygssättning* samt *Trygghet och studiero*. Tillsynen har genomförts vid besök i skolenheten och via digitala intervjuer med elever, lärare, elevhälsa och skolans rektor under perioden 10 – 25 november, samt granskning av inhämtad dokumentation. Skolinspektionens beslut redogör för de brister som framkommit vid tillsynen. Det är dock huvudmannen som ansvarar för att utbildningen i sin helhet uppfyller de krav som finns i skollagen och i andra författningar. I detta ansvar ligger att rätta till brister närhelst de framkommer.

Bedömning

Undervisning och lärande

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att Övertorneå kommun inte uppfyller författningskraven avseende strukturerad undervisning som utgår från och omfattar målen i läroplan samt kursplan i ämnet engelska. Skolinspektionens utredning visar att eleverna i årskurs 8-9 inte får en undervisning i ämnet engelska som utgår från målen i läroplanen och kursplanen. Undervisningen omfattar inte alla delar av det centrala innehållet. Exempelvis saknas tydliga och strukturerade inslag av undervisning som utvecklar elevernas färdigheter i muntlig kommunikation. Eleverna ges därmed inte förutsättningar att utveckla alla förmågor och färdigheter som läroplanen föreskriver.

Rättsliga utgångspunkter

Av skollagen framgår det att det finns kursplaner för grundskolans ämnen, vilka omfattar ämnets syfte, centralt innehåll samt kunskapskrav. Enligt skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt så lång som möjligt inom ramen för utbildningen.

Av läroplanen för grundskolan (Lgr 11) framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Vidare framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärare ska även ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärare och övrig personal har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Av kursplanen i engelska framgår bland annat att: "Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga

innebär att förstå talad och skriven engelska, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till.”

”Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper i att söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i talat språk och texter från olika källor. De ska också ges förutsättningar att kunna använda olika hjälpmedel för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för språk och kulturer och förmedla nyttan av språkkunskaper.

Genom undervisningen i ämnet engelska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- förstå och tolka innehållet i talad engelska och i olika slags texter,
- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- använda språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådda,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och
- reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används”.

Skolinspektionens utredning

Utredningen visar att undervisningen i ämnet engelska för årskurs 8 och 9 präglas av brister och att den ej följt kursplanen. Rektorn uppger att det funnits utmaningar i att rekrytera och behålla behörig personal i engelska och att eleverna i åk 8-9 därför undervisats av flera obehöriga lärare i engelska i omkring 1,5 år. Rektorn berättar att man aktivt söker efter behörig lärare. Av intervju med rektor framgår att denne varit medveten om bristerna i undervisningen. Rektorn har mottagit flera klagomål och många elever och vårdnadshavare har kontaktat rektorn och uttryckt sin oro för undervisningen i engelska. Rektorn uppger att det hållits föräldramöte med vårdnadshavarna där rektorn föreslagit att eleverna skulle få åka in till Övertorneå för att ha sina lektioner i engelska där, men att vårdnadshavarna avvisat denna lösning. Rektorn uppger att hen försökt hjälpa undervisande lärare att höja kvalitén på undervisningen. Men, tillägger rektorn, det har fortsatt varit en utmaning för läraren att planera och individanpassa undervisningen.

Lärare beskriver att undervisningen dragits med problem under en längre tid. Eleverna har under det senaste året haft obehöriga lärare i engelska, något som haft en negativ inverkan på såväl undervisningens innehåll som dess kontinuitet och långsiktighet. Undervisande lärare, som arbetat som vikarierande engelsklärare på skolan under höstterminen 2021, saknar lärarexamen. Läraren uppger i intervju att det varit svårt att ha någon egentlig plan för undervisningen och att det i stor utsträckning handlat om att ”släcka bränder”. Läraren berättar att hen upplevt svårigheter i att planera och

utforma lämpliga undervisningsupplägg och uppgifter eftersom eleverna är på så olika nivåer. Flera elever har så svaga kunskaper att de, enligt läraren, inte klarar av de uppgifter de fått att arbeta med. Enligt läraren har det varit svårt att utforma skrivuppgifter som passar alla elever. Läraren uttrycker att de antingen blir för svåra eller inte tillräckligt utmanande. Av intervju med lärare framgår att läraren tagit till sig av klagomålen från elever och vårdnadshavare och tillsammans med rektorn utarbetat en slags nivådifferentierad undervisning som består i att vissa elever arbetar med glosor och i en övningsbok medan andra elever läser skönlitterära böcker. På frågan om eleverna också får tillfälle att öva sina färdigheter i muntlig kommunikation svarar läraren att det sker, men att det inte är en planlagd aktivitet utan något som eleverna kan göra under pauser i lektionen. På frågan om eleverna muntligen ska prata om innehållet i och bearbeta de texter de läser berättar läraren att detta inte görs. Läraren berättar att det tidigare varit ganska stökigt på lektionerna, men att det blivit bättre på senare tid. Läraren uppger också att denne har mycket stöd av rektorn i sin planering, men att förutsättningarna att planera och organisera undervisningen försvåras av bristen på information från föregående lärare om elevernas kunskapsutveckling och vilka anpassningar som gjorts för eleverna i ämnet tidigare.

Elever uttrycker att undervisningen är ostrukturerad och enformig, att nivån är låg, att läraren har låga förväntningar på eleverna, att det saknas nivåanpassade läromedel och att eleverna inte får hjälp på det sätt och i den utsträckning de behöver. Eleverna uttrycker också oro för att de inte lär sig tillräckligt under lektionerna och att de därför riskerar att sakna nödvändiga färdigheter och förmågor för att klara gymnasieskolans undervisning i engelska.

Motivering till anmärkning

Mot bakgrund av att bristen gäller ett enskilt ämne och att insatser pågår för att avhjälpa bristen, bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarligt och tilldelar huvudmannen en anmärkning.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att verksamheten inte uppfyller författningskraven avseende arbetet med extra anpassningar. Arbetet med extra anpassningar vid Svanstein skola Diamanten brister i avseende på dokumentation och uppföljning. Skolinspektionens utredning visar att det förvisso görs extra anpassningar, men att det saknas tydliga rutiner för hur arbetet ska genomföras. Detta leder till att extra anpassningar inte alltid dokumenteras i elevernas individuella utvecklingsplan (IUP), vilket är en brist. Det leder även till att de extra anpassningarna inte alltid följs upp. Skolinspektionen anser att detta i sin tur kan leda till att eleverna inte får det stöd de behöver och kan i förlängningen också försvåra skolans arbete med särskilt stöd.

Rättsliga utgångspunkter

Av skollagen följer att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartlägningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett

nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

I skollagen anges vidare att om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn.

Av 10 kap. 13 § skollagen följer att i årskurs 1-5 ska läraren en gång per läsår upprätta en skriftlig individuell utvecklingsplan. I den individuella utvecklingsplanen ska det bland annat framgå vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Av förarbetena framgår att stöd i form av extra anpassningar ska dokumenteras i den skriftliga individuella utvecklingsplanen, i de fall det föreligger skyldighet att upprätta en sådan (prop. 2013/14:160, s. 31 f).

Skolinspektionens utredning

Av intervju med lärare framgår att det på skolan råder oklarheter kring hur extra anpassningar ska dokumenteras och utvärderas. Rektorn beskriver att det under lång tid funnits brister i arbetet med extra anpassningar på skolan. Det har inte funnits någon riktig systematik i arbetet, och de extra anpassningar som gjorts har varken dokumenterats eller utvärderats ordentligt. Våren 2021 började rektorn vidta åtgärder för att skapa en bättre struktur i arbetet med extra anpassningar på skolan. Men, uppger rektorn, flera av lärarna som då arbetade på skolan var motvilligt inställda till detta. Trots ett intensivt arbete finns det, enligt rektorn, fortfarande problem. Enligt rektorn är arbetsgången ännu inte tillräckligt tydlig, vilket leder till att lärarna inte dokumenterar och utvärderar extra anpassningar på ändamålsenligt sätt. Rektorn ser att det upplägg som huvudmannen tidigare tillämpat, med delat rektorskap, är en förklaring till att arbetet med extra anpassningar inte riktigt fungerat på skolan.

Flera lärare uttrycker att de inte är insatta i skolans rutiner gällande extra anpassningar. De berättar att det är oklart hur arbetet ska bedrivas. Vidare framgår att extra anpassningar inte alltid dokumenteras i elevernas IUP. Lärare som är nya på skolan berättar att det saknas såväl dokumentation om vilka extra anpassningar som gjorts för eleverna tidigare som utvärderingar av dessa. Några lärare berättar också att bristerna i arbetet med extra anpassningar i kombination med hög personalomsättning på skolan skapar mycket oro bland eleverna. Andra lärare ser att bristerna leder till att ambitionsnivåerna och kraven på eleverna sänkts och att eleverna därför lär sig mindre.

Intervjuad specialpedagog berättar att skolans rutiner för extra anpassningar inte är välförankrade hos lärarna, men att ett arbete nu bedrivs för att åtgärda detta. Specialpedagogen berättar att det saknas dokumentation om vilka extra anpassningar

som gjorts för eleverna från tiden innan denne började arbeta på skolan höstterminen 2021.

Motivering till anmärkning

Mot bakgrund av att insatser pågår för att åtgärda bristen bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarligt och tilldelar huvudmannen en anmärkning.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att Övertorneå kommun inte uppfyller författningskraven när det gäller beslut om betyg. Skolinspektionens tillsyn visar att undervisande lärare i flera ämnen inte signerat i betygskatalogen samt att legitimerad lärares signatur saknas, vilket strider mot författningarnas krav.

Rättsliga utgångspunkter

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Av skollagen framgår att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. (3 kap. 16 § skollagen). Av Skolverkets föreskrifter om betygskatalog ska den eller de som beslutar om ett betyg datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur (SKOLFS 2011:123).

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att det i betygskatalogerna från läsåren 2019/2020 och 2020/2021 finns flera oklarheter i signeringen.

I 2019/2020 års betygskatalog saknas signering av legitimerad lärare i svenska som andraspråk åk 6, teknik åk 6, engelska åk 6, matematik åk 6, biologi åk 6, fysik åk 6, kemi åk 6, geografi åk 6, historia åk 6, samhällskunskap åk 6, svenska åk 6 och musik åk 6, 7, 8 och 9.

I 2020/2021 års betygskatalog saknas signering av undervisande lärare eller legitimerad lärare i bland annat bild åk 6, svenska åk 7, 8, 9, engelska åk 6, 7, 8 och 9, historia åk 7, 8 och 9, religionskunskap åk 7, 8 och 9, geografi åk 7, 8 och 9 och samhällskunskap åk 7, 8 och 9. I flera ämnen, däribland bild åk 7, 8 och 9, biologi åk 7, musik åk 6, 7, 8 och 9, slöjd åk 6, 7, 8 och 9, moderna språk, språkval finska åk 6, 7, och 9, hem- och konsumentkunskap åk 6, och 8, finns endast underskrift av rektor, detta trots att rektor inte bedrivit någon undervisning.

Skolinspektionens utredning visar emellertid att huvudmannen inlett ett arbete för att tillse att betygen signeras i enlighet med gällande lagar och förordningar.

Motivering till anmärkning

Mot bakgrund av att huvudmannen redan påbörjat ett arbete för att komma till rätta med bristen bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarligt och tilldelar huvudmannen en anmärkning.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling*Skolinspektionens bedömning*

Skolinspektionen konstaterar att Övertorneå kommun inte uppfyller författningskraven avseende skyldigheten att anmäla kränkande behandling till rektor och till huvudmannen.

Rättsliga utgångspunkter

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att det finns brister i skolans arbete för att förebygga kränkande behandling av elever. Det framgår att personalen saknar kännedom om detta arbete och att många lärare inte känner till skolans rutiner för hur kränkningar ska hanteras. Det bör emellertid tilläggas att Skolinspektionens utredning visar att såväl elever som personal på skolan trots detta överlag upplever tryggheten som god.

Rektorn beskriver att det på skolan sker ett aktivt och målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av eleverna. Rektorn berättar bland annat att hen kartlägger elevernas upplevelser av trygghet genom att besöka klassrummen och genom att ställa frågor till eleverna om hur de upplever tryggheten. Eleverna får också återkommande besvara enkäter som bland annat behandlar upplevelser av trygghet. Såväl rektor som flera lärare omnämner i intervju att skolan använder sig av ett digitalt inrapporteringsystem för kränkningar. Men Skolinspektionens utredning visar att detta system inte syftar till att rapportera in kränkningar, utan för incidenter och olyckor. Rektorn uppger också att verbala kränkningar inte rapporteras till huvudmannen.

Av intervju med lärarna framgår att de upplever att tryggheten på skolan är god. Flera lärare uppger att de inte vet så mycket om skolans arbete för att skapa trygghet och förebygga kränkningar. Några lärare beskriver att det nog bedrivs ett aktivt och

målinriktat arbete för att förebygga kränkningar, men att lärarna inte är särskilt inblandade i detta arbete, utan att det utförs av rektorn. Enligt lärarna finns en likabehandlingsplan, men de beskriver att de upplever att den är mer av kommunövergripande karaktär och handlar därför inte om Svansteins skola. Lärarna uppger att rektorn nog gör kartläggningar av elevernas upplevelse av trygghet, men att de själva inte har någon insikt i detta arbete. Lärarna uppger att de alltid agerar om något händer, men att de inte är samkörda i hur de ska lösa konflikter. Flera lärare uttrycker att de saknar kännedom om skolans rutiner för hur de ska agera om det kommer till deras kännedom att någon elev upplevt sig kränkt och att de inte tror att verbala kränkningar ska rapporteras till rektorn. Vidare uppger lärarna att de är osäkra på hur kränkningar ska rapporteras. Vissa uppger att de inte fått någon information om hur rapportering går till medan andra uppger att det nog finns ett digitalt inrapporteringsystem.

Eleverna uttrycker i intervju att de för det mesta är trygga, men att det ibland förekommer kränkningar och att det finns vissa områden på skolområdet som är mindre trygga. Några elever berättar att de inte upplever att personalen på skolan är särskilt samkörda i hur man ska hantera kränkningar.

Motivering till anmärkning

Mot bakgrund av att insatser pågår för att se över rutinerna för rapportering av kränkande behandling av elever bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och tilldelar huvudmannen en anmärkning.

Beslutet har fattats av undervisningsrådet Veronica Bonivart Säfström.

I den slutgiltiga handläggningen har utredaren Anders Haglund, föredragande och undervisningsrådet Agnetha Burström samt juristen Frida Isaksson medverkat.

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Svanstein skola Diamanten

Fakta om Svanstein skola Diamanten

Skolinspektionen har genomfört en riktad tillsyn av verksamheten i Svansteins skola Diamanten i Övertorneå kommun. Tillsynen genomfördes under perioden 10 – 25 november via såväl digitala intervjuer som med fysiskt besök i skolan.

Skolenheten ligger i Svanstein, Övertorneå kommun. Verksamheten vid skolenheten omfattar grundskolans årskurser F-9. Vid skolenheten går 77 elever i årskurs 1-9 och 5 elever i förskoleklass.

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

Årskurs 6

Av Skolverkets officiella statistik över terminsbetygen för årskurs 6 våren 2021 framgår att alla elever hade godkända betyg i samtliga ämnen. Den genomsnittliga betygspoängen varierade från 13,2 i ämnet engelska till 16,6 i ämnet idrott och hälsa.

Årskurs 9

På grund av det låga antalet elever finns ingen offentlig statistik tillgänglig.

Trygghet och studiero

Av Skolenkäten som genomfördes våren 2021 för elever i årskurs 9 framgår att medelvärdet för området trygghet var 5,8 vilket kan jämföras med medelvärdet för samtliga medverkande skolenheter som var 7,7 (på en skala 1-10 där 10 är det mest positiva värdet). Motsvarande värden för området studiero var 4,7 för Svanstein skola Diamanten F-9 respektive 5,4 för genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter. På grund av det låga antalet elever i årskurs 5 finns ingen offentlig statistik tillgänglig.